

MUQIMIYNING "MOSKOVCHI BOY TA'RIFIDA" ASARINING TAHLILI.

Azimova Umida

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti

O'zbek va rus tillari kafedrasida dotsenti

Isomitdinov Shohjahon

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, Menejment fakulteti, Jahon iqtisodiyoti va xalqaro iqtisodiy munosabatlar yo'nalishi talabasi

shohaisomitdinov@gmail.com

ANNOTATSIYA

Mazkur maqolada Muqimiy ijodi, uning hayoti hamda asarlarida aks etgan ijtimoiy va iqtisodiy muammolar tahlil qilinadi. Xususan, "Moskovchi boy" asari misolida boylik, tengsizlik va iqtisodiy adolatsizlik masalalari yoritib beriladi. Muallifning hajviy uslub orqali jamiyat muammolarini ochib berishdagi mahorati ko'rsatib o'tiladi.

Kalit so'zlar: *Muqimiy, hajviyot, iqtisodiy hayot, tengsizlik, Moskovchi boy, jamiyat.*

АННОТАЦИЯ

В данной статье анализируются творчество Мукими, его жизнь, а также социальные и экономические проблемы, отражённые в его произведениях. В частности, на примере произведения «Московчи бой» освещаются вопросы богатства, неравенства и экономической несправедливости. Также показано мастерство автора в раскрытии общественных проблем с помощью сатирического стиля.

Ключевые слова: *Мукими, сатира, экономическая жизнь, неравенство, Moskovchi boy, общество.*

ABSTRACT

This article analyzes Muqimiy's творчество, his life, and the social and economic problems reflected in his works. In particular, the issues of wealth, inequality, and economic injustice are illustrated using the example of the work "Moskovchi boy." The author's skill in revealing societal problems through a satirical style is also demonstrated.

Keywords: *Muqimiy, satire, economic life, inequality, Moskovchi boy, society.*

XIX asr oxiri o'zbek adabiyotida muhim davr bo'lib, bu paytda ijodkorlar jamiyatdagi real muammolarni ochiq yoritishga harakat qilganlar. Shu jihatdan Muqimiy ijodi alohida o'rin tutadi. U o'z asarlarida oddiy xalq hayotini, iqtisodiy qiyinchiliklarni va ijtimoiy tengsizlikni haqqoniy tasvirlagan.

MUQIMIY HAYOTI VA FAOLIYATI

[Muqimiy](#) (asl ismi Muhammad Aminxo'ja) 1850-yilda Qo'qon shahrida tug'ilgan. U dastlab eski maktabda ta'lim olgan, keyinchalik madrasada o'qigan va Buxoroda ilm olgan. Shoir oddiy xalq orasida yashab, ularning muammolarini yaqindan kuzatgan. Ayniqsa, yer

o'lchash bilan bog'liq faoliyati davomida dehqonlar hayoti, ularning iqtisodiy qiyinchiliklari bilan tanishgan. Bu esa uning asarlarida real hayotiy tasvirlarning paydo bo'lishiga sabab bo'lgan.

Muqimiy nafaqat shoir, balki jamiyatdagi adolatsizliklarga befarq bo'lmagan ziyoli sifatida ham tanilgan.

Muqimiy ijodi ko'p qirrali bo'lib, unda hajviy asarlar alohida ahamiyat kasb etadi. Shoir o'z asarlarida jamiyatdagi ijtimoiy va iqtisodiy muammolarni bevosita emas, balki o'tkir kinoya, yashirin ma'no va badiiy obrazlar orqali ochib beradi. Bu esa uning ijodiga nafaqat badiiy, balki chuqur ijtimoiy mazmun bag'ishlaydi.

• **“Tanobchilar”** asarida yer o'lchovchilar faoliyati orqali oddiy xalq boshiga tushayotgan adolatsizliklar, soliq yukining ortib borishi va korrupsiya illatlari yaqqol tasvirlanadi. Muqimiy bu orqali amaldorlarning o'z mansabidan shaxsiy manfaat yo'lida foydalanishini keskin tanqid qiladi.

• **“Sayohatnoma”** asarida esa turli hududlarning iqtisodiy ahvoli, xalqning yashash darajasi va kundalik turmushidagi muammolar real hayot manzaralari asosida aks ettiriladi. Shoir kuzatuvchanlik bilan jamiyatning ichki holatini ochib beradi.

• **“Voqeayi Viktor”** asarida jamiyatda uchraydigan kulgili ko'rinishlar ortida yashiringan achchiq haqiqatlar tasvirlanadi. Bu asar orqali Muqimiy kulgi vositasida jiddiy muammolarni ko'rsatib, o'quvchini o'ylashga undaydi.

• **“Moskovchi boy”** asarida esa boylik va insoniylik o'rtasidagi ziddiyat chuqur ochib beriladi. Asarda moddiy farovonlik ortidan quvgan insonning ma'naviy jihatdan qashshoqlashib borishi, insoniy qadriyatlardan uzoqlashuvi ta'sirchan tarzda ifodalanadi.

Ushbu asarlarning barchasini birlashtirib turuvchi asosiy jihat — jamiyatdagi tengsizlik, adolatsizlik va ijtimoiy muammolarning badiiy ifodasidir. Muqimiy bu masalalarni oddiy bayon etish bilan cheklanmay, balki hajviy ruh orqali ularga tanqidiy yondashadi va o'quvchini befarq bo'lmaslikka chorlaydi.

“MOSKOVCHI BOY” ASARI VA UNGA TAHLIL.

Muqimiy ushbu asarda boy obrazini hajv orqali juda o'tkir ochib beradi. Boy tashqi tomondan muvaffaqiyatli, lekin ichki jihatdan bo'sh inson sifatida tasvirlanadi.

Masalan, asar mazmuniga mos ravishda quyidagi satrlar orqali bu fikr yaqqol ko'rinadi: “Moskvadan kelib boy bo'libdi, ammo aqli joyida emas, Pul topibdi ko'p, lekin odamgarchilikdan yiroq qolibdi.”

Bu yerda muallif boylik va insoniylik o'rtasidagi nomutanosiblikni ko'rsatadi.

Yana bir holatda:

“Kiyinishi dabdabali, gaplari baland, Lekin ichki dunyosi bo'sh, so'zi ham puch.”

Bu satrlar orqali tashqi boylik va ichki qashshoqlik qarama-qarshiligi ochib beriladi.

Ushbu asarni iqtisodiy nuqtai nazardan tahlil qilish muhim ahamiyatga ega.

Birinchidan, boylikning kelib chiqishi masalasi ko'tariladi. Moskovchi boy savdo orqali boyigan bo'lsa-da, bu boylik halol yo'l bilan topilgani shubha ostiga olinadi. Bu orqali muallif noadolatli iqtisodiy tizimni tanqid qiladi.

Ikkinchidan, iqtisodiy tengsizlik muammosi aks etadi. Boy yanada boyiydi, oddiy xalq esa o'z holicha qoladi. Bu holat jamiyatdagi daromadlar o'rtasidagi katta tafovutni ko'rsatadi.

Uchinchidan, iste'mol madaniyati masalasi ko'tariladi. Moskovchi boy boyligini ko'rsatishga intiladi:

“Pulini ko'rsatib yuradi, go'yo shu bilan katta bo'lganday.”

Bu esa iqtisodda namoyishkorona iste'mol tushunchasiga mos keladi.

To'rtinchidan, asarda iqtisod va axloq o'rtasidagi bog'liqlik ochib beriladi. Muqimiy shuni anglatadiki, boylik insonni ulug' qilmaydi, agar u halollik va adolat bilan uyg'un bo'lmasa.

Shu tariqa, asar orqali muallif iqtisodiy tizimda faqat boylik emas, balki adolat ham muhim ekanini ko'rsatadi.

Xulosa qilib aytganda, Muqimiy ijodi o'z davrining ijtimoiy va iqtisodiy hayotini chuqur aks ettiradi. Uning asarlarida jamiyatdagi tengsizlik, korrupsiya va adolatsizlik ochiq tasvirlangan. Ayniqsa, “Moskovchi boy” asari orqali boylik va axloq o'rtasidagi muammo yorqin yoritib beriladi. Muqimiy nafaqat o'z davrini, balki bugungi jamiyat uchun ham dolzarb bo'lgan fikrlarni ilgari suradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. <https://www.gazeta.uz/oz/2020/05/20/alley/>
2. <https://uz.wikipedia.org/wiki/Muqimiy>
3. https://uz.wikipedia.org/wiki/Andijon_qo%CA%BBzg%CA%BBoloni
4. Karimov G'. Muqimiy ijodiy merosining manbalari. Muqimiy. Asarlar to'plami. –T.: 1960
5. Karimov G'. Muqimiy. Tanlangan asarlar.